

Monumentnummer*: 508455

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **28 april 1998**
Kadaster deel/nr **82640/56**

*Woonplaats** **Heemstede** *Gemeente** **Heemstede** *Provincie** **Noord-Holland**

Locatiennaam **Heemstede** *Locatieomschrijving*

*Kadastrale gemeente** **Heemstede** *Sectie** **A** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **3740**

Omschrijving**

Inleiding

ATELIERWONING, in 1921 ontworpen door en voor de beeldhouwer H.A. van den Eijnde (1869-1939). Het pand is gesitueerd in het noordoosten van Heemstede, nabij de grens met Haarlem, in een woonwijk welke in de jaren twintig en dertig is bebouwd met vrijstaande huizen en twee woningen-onder-één-kap. Van den Eijnde heeft bij het ontwerp gekozen voor een abstract, theoretisch uitgangspunt, mogelijk op basis van de theorie en geometrie van de schilder W.A. van Konijnenburg. Het pand kan tevens beschouwd worden als strakke variant van expressionistische-anthroposofische architectuur.

In 1991 is ten behoeve van de woonfunctie op de begane grond onder het atelierraam een extra strook vierkante ramen geplaatst; tevens is de vloer van het atelier aan de zuidwest zijde verhoogd. Deze ruimte fungeert nu als keuken. De oorspronkelijke keuken op de verdieping is gewijzigd in badkamer.

Omschrijving

Het pand is gebouwd op vrijwel vierkante plattegrond, aan de voorzijde (noord) op de hoeken driehoekig uitgebouwd, opgetrokken uit paarsrode baksteen in staand verband en bestaat uit twee bouwlagen onder een tentdak, bedekt met zwarte en rode Hollandse pannen en voorzien van een schoorsteen op de nok, een omlopende goot langs achtergevel en zijgevels, en een dakkapel in zowel het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

westelijke als in het oostelijke dakschild.

De voorgevel (noord) is vrijwel symmetrisch ingedeeld met in de naar voren springende delen: op de begane grond, links een vleugelraam en rechts een deur; op de verdieping aan elke zijde twee vensters die elkaar raken onder een schuine hoek. Boven deur en vensters, welke door houten roeden in meerdere ruiten zijn onderverdeeld, is bouwsculptuur aangebracht, onder de dakrand vier reliëfs (in kalksteen), het Spel, de Arbeid, de Dagelijkse strijd en de Schone Droom verbeeldend. Ook boven de ingang en boven het venster van de kantoorruimte was beeldhouwwerk gedacht. Slechts de sculptuur boven de ingang werd voltooid. Hierin verbeeldde Van den Eijnde in twee tegenover elkaar zittende figuren de Bouwkunst en de Sierkunst. Links ervan dragen bouwlieden bouwstoffen aan. Rechts grijpt een figuur een prachtige vogel, die de schoonheid voorstelt.

Enige jaren na de voltooiing van de atelierwoning werd bij de entree een glas-in-lood raam aangebracht van Huib de Ru, die op de Haarlemse School voor Kunstnijverheid een klasgenoot was geweest van Van den Eijnde's dochter Henny.

Het middendeel van de voorgevel van het pand heeft zowel op de begane grond als op de verdieping een groot ateliervenster, door roeden in meerdere ruiten onderverdeeld. Het venster op de begane grond heeft volgens het oorspronkelijke ontwerp aan de onderzijde één strook van tien vrijwel vierkante ruiten; hierboven een reeks langgerekte verticale ruiten, onder een schuine hoek geplaatst tussen de onderste vensterstrook en het bakstenen gevelvlak dat ter hoogte van de verdieping terugspringt.

Het grote ateliervenster op de verdieping gaat hoog op in de kap. Het schilddak volgt aan de voorzijde het vooruit- en terugspringen van de onderliggende verdiepingen.

De zijgevels (oost en west) hebben op de begane grond, ter verlichting van de twee gelijkvormige ateliers aan de achterzijde van het huis, een vierruitsvenster, waarvan de bovenramen glas-in-lood bevatten; op de verdieping hebben deze gevels stroken met vierkante ramen, eveneens met glas-in-lood.

De rechter zijgevel (west) heeft voorts een deur met kleine ruiten (die niet voorkomt in het oorspronkelijke ontwerp) en een reeks smalle, diagonaal geplaatste vensters ter verlichting van het trappenhuis, en een toiletraampje.

De linker zijgevel (oost) bevat op de begane grond tevens een dubbele houten deur, met enkele kleine ruiten, welke toegang verleent tot de grote atelierruimte aan de voorzijde van het pand; rechts van deze deur bevindt zich een vleugelraam met glas-in-lood ter verlichting van de kantoorruimte.

De symmetrisch ingedeelde achtergevel (zuid) heeft op de begane grond een vensterstrook van zes kozijnen met ongedeeld onderraam en bovenraam met glas-in-lood. Op de verdieping, in het midden een strook met vier vierkante glas-in-lood raampjes. De verdieping springt aan de zijkanten een stuk terug, waardoor balkons zijn ontstaan waarop uitkomen - links en rechts aan elkaar gespiegeld - een deur en een vleugelraam, beide met glas-in-lood. Het oorspronkelijke interieur van het pand is geheel in tact. Het huis is symmetrisch ingedeeld en bevat, in navolging van anthroposofische architectuur, vertrekken met een polygonale, in hoofdopzet doorgaans vijf- of zeshoekige plattegrond. Op de begane grond bevindt zich aan de voorzijde het oorspronkelijke boetseeratelier; links van deze ruimte: entree en kantoorruimte; aan de rechterzijde de vestibule en trap naar bovengelegen atelier- en woonruimte. Achter het boetseeratelier bevinden zich twee gelijkvormige werkplaatsen, oorspronkelijk één voor houtbewerking en één voor gipsgieten. Op de verdieping liggen de woonvertrekken in een hoefijzervorm rondom een volgend atelier, dat boven het atelier aan de straatkant ligt. Door het wegnemen van de tussenvloer die deze twee ruimten scheidt (twee luiken en twee losse schotten) ontstaat een werkruimte

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van maar liefst negen meter hoog. Een schuin raam in het dak en twee zeer grote ramen aan de voorgevel maken dat het aldus ontstane immense atelier van de straat gescheiden wordt door een wand, die vrijwel geheel van glas is. In verband met de schittering van het glas is het voorschild van het dak bedekt met zwart geglazuurde pannen, de andere schilden hebben rode pannen.

Waardering

De atelierwoning is van architectuurhistorische betekenis:

- als een uniek voorbeeld van een atelierwoning uit het begin van de jaren twintig van de 20ste eeuw in een bouwstijl, waarin de in die tijd heersende opvattingen van levensbeschouwelijke - kunstzinnige aard, zoals anthroposofie, geometrie, symbolisme en expressionisme tot een oorspronkelijk en harmonisch geheel zijn samengevoegd;
- vanwege de gaafheid van zowel exterieur als interieur;
- als enig architectonisch ontwerp van de beeldhouwer H.A. van den Eijnde.

Het pand heeft kunsthistorische waarde vanwege de toegepaste en goed bewaard gebleven bouwsculptuur van H.A. van den Eijnde.

De atelier woning is van cultuurhistorische betekenis als element uit de geschiedenis van het wonen en werken in Nederland, in het bijzonder als woon-werkhuis van een beeldend kunstenaar.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Werk-woonhuis

Functie

Atelierwoning

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument